

УДК616.15-053.2:378.048.2

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ НАУКОВО-НАВЧАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ – ОПОРНОЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “ДИТЯЧА ГЕМАТОЛОГІЯ”

Н. В. Нагорна, О. П. Дудчак, Г. В. Дубова, О. В. Бордюгова, К. В. Вільчевська,
К. М. Марченко

Донецький національний медичний університет імені М. Горького

FEATURES OF WORK OF THE DEPARTMENT OF PEDIATRICS OF SCIENTIFIC-RESEARCH INSTITUTE OF POSTGRADUATE EDUCATION OF DONETSK NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY – SUPPORTING AT THE SPECIALTY “CHILDREN HEMATOLOGY”

N. V. Nahorna, O. P. Dudchak, H. V. Dubova, O. V. Bordyuhova, K. V. Vilchevska,
K. M. Marchenko

Donetsk National Medical University by M. Horky

У статті подано досвід роботи опорної кафедри з викладання гематології дитячого віку в системі післядипломної освіти. Створення та впровадження в навчальний процес дистанційних форм навчання педіатрів та сімейних лікарів за спеціальністю “Дитяча гематологія” у вигляді семінарів, присвячених актуальним питанням діагностики та лікування невідкладних станів у дитячій гематології, включення в програму навчання новітніх методів діагностики та лікування пацієнтів із захворюваннями крові сприяють удосконаленню навчання лікарів і здобуттю ними нових практичних навичок.

In the article the experience in work of supporting department for teaching pediatric hematology in system of postgraduate education is presented. Creation and implementation in the educational process of distance education of pediatricians and family physicians in the specialty of “Pediatric Hematology” in the form of seminars on topical issues of diagnosis and treatment of emergencies in pediatric hematology, the inclusion in the curriculum development of new methods of diagnosis and treatment of patients with diseases of the blood contributes improvement of medical education and the acquisition of new skills.

Вступ. Захворювання системи крові у зв’язку із зростаючою частотою, тяжкістю перебігу та нерідко несприятливим прогнозом залишаються однією з актуальних проблем сучасної медицини і, зокрема, педіатрії [1, 3, 12, 14]. Зазначене насамперед стосується гемобластозів, апластичної та гіпопластичної анемії та ряду інших патологічних процесів спадкового й набутого генезу [2, 5]. Основне завдання педіатра та сімейного лікаря полягає у своєчасному виявленні клінічних та лабораторних ознак захворювання з подальшим направленням дитини на консультацію до дитячого гематолога [12, 13].

За даними статистики, в дитячому віці лейкоз займає перше місце серед злоякісних пухлин [8]. В даний час захворюваність на лейкоз у світі становить 3,3–4,7 на 100 тисяч дитячого населення до 15 років [6, 13], смертність – 1,6 на 100 тисяч дитячого насе-

лення, хоча в останнє десятиліття у його лікуванні досягнуті значні успіхи: в більшості клінік, що використовують сучасні протоколи лікування, загальна 5-річна виживаність досягає 80–86 %, а безрецидивна 5-річна виживаність – 76–83 % [6]. Серед злоякісних лімфом, які становлять близько 13 % усіх злоякісних пухлин у дітей, найбільш часто зустрічається лімфогранулематоз (5 % усіх злоякісних утворень в популяції), неходжкінські лімфоми (6–10 на 1 млн дитячого населення), Х-гістіоцитоми [3].

У динаміці спостереження відзначається зростання захворюваності на анемію дитячого населення Донецької області, а також міста Донецька в основному за рахунок залізодефіцитної анемії [4, 7, 11, 15]. Показники поширеності та захворюваності на апластичну анемію у Донецькій області та м. Донецьку стабільні і становлять 0,1–0,3 ‰₀₀₀ [11].

Завдяки дослідженням, проведеним у другій половині ХХ століття, були вдосконалені методи діагнос-

© Н. В. Нагорна, О. П. Дудчак, Г. В. Дубова та ін.

тики і терапії гематологічних захворювань із зверненням особливої уваги на важливість їх раннього виявлення. Найістотнішим чинником поліпшення прогнозу, особливо у дітей з гемобластозами, є питання виявлення та вдосконалення терапії згідно з Європейськими протоколами [13].

Основна частина. Викладені обставини обумовлюють необхідність освоєння лікарями сучасних методів діагностики і терапії гематологічних захворювань та особливостей ведення даного контингенту хворих. Зазначене може бути досягнуто за умови достатнього методичного забезпечення, правильної організації та проведення навчального процесу. Саме на цій основі будують свою роботу співробітники кафедри педіатрії Науково-навчального інституту післядипломної освіти (ННПО) Донецького національного медичного університету імені М. Горького, яка є опорною з дисципліни “Дитяча гематологія” в системі післядипломної освіти з 1998 року.

Організаційно-методична робота кафедри як опорної здійснюється відповідно до наказу МОЗ України № 86 від 26.02.2003 р., Положення Донецького національного медичного університету імені М. Горького, затвердженого наказом ректора № 449 від 31.12.2013 р., та розробленого на їх підставі плану роботи.

Основною метою створення опорної кафедри є узагальнення та впровадження передового досвіду викладання дитячої гематології, розробка пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення організації та методики підвищення якості підготовки лікарів-інтернів, курсантів, магістрів, клінічних ординаторів, аспірантів, обмін досвідом між професорсько-викладацьким складом медичних вузів України, створення та впровадження в навчальний процес удосконалених навчальних планів і програм, розробка ефективних форм проміжного та підсумкового контролю знань [9, 10].

Для досягнення цієї мети на підставі п. 2.3 наказу МОЗ України № 86 від 26.02.2003 р. співробітники кафедри взяли участь в оновленні, вдосконаленні типового навчального плану і програми передатестаційного циклу “Дитяча гематологія” з урахуванням новітніх досягнень медичної науки, потреб вітчизняної системи охорони здоров’я та підготували її обговорення на нараді завідувачів однопрофільних кафедр.

У поточному навчальному році була оновлена та затверджена першим проректором ДонНМУ імені М. Горького робоча програма циклу тематичного удосконалення “Актуальні питання дитячої гематології”. Для сімейних лікарів, педіатрів, дитячих імунологів було проведено три виїзних цикли тематичного удосконалення “Актуальні питання дитячої гематології” тривалістю один місяць у різних містах Донець-

кої області, на яких пройшли навчання 35 осіб. Також на кафедрі педіатрії ННПО, яка є опорною з дисципліни “Дитяча гематологія”, було проведено аналогічний цикл підвищення кваліфікації для лікарів різних спеціальностей (педіатри, сімейні та підліткові лікарі, дитячі гінекологи). За потребою на підставі клопотання Управління охорони здоров’я Донецької обласної державної адміністрації було проведено стажування з дитячої гематології.

Викладачами кафедри постійно відповідно до сучасних вимог навчання у вищій школі оновлюються методичні вказівки, рекомендації до практичних занять всіх циклів з дитячої гематології, які проводяться на кафедрі, та мультимедійні презентації лекцій. Впроваджені у педагогічний процес кафедри навчальні посібники: “Діагностика, терапія та профілактика дефіцитних анемії у дітей”, “Діагностика гемобластозів у дітей”, “Діагностика та лікування невідкладних станів у дітей”.

Співробітниками кафедри створено та затверджено ДУ “ЦМК з вищої медичної освіти МОЗ України” 7.08.2013 р. № 23-01-25/213/19 на 4-1/20 від 28.03.13 р. (протокол № 2 від 04.06.2013 р.) навчальний посібник “Біоетика та медична деонтологія”, в якому серед інших висвітлені аспекти особливостей спілкування лікаря з дітьми, що страждають від онкогематологічних захворювань, та їх родичами, важливість дотримання деонтологічних правил при веденні даного контингенту хворих.

Відповідно до завдань та функцій опорної кафедри був створений міжкафедральний колектив для підготовки навчального посібника “Актуальні питання дитячої гематології у діяльності лікаря загальної практики – сімейної медицини”. У теперішній час завершена робота з редагування та підготовки остаточного варіанта рукопису вищезазначеного навчального посібника.

Як і раніше, у поточному навчальному році згідно з навчально-виробничим планом підвищення кваліфікації лікарів, затвердженим МОЗ України, на кафедрі було проведено передатестаційний цикл зі спеціальності “Дитяча гематологія”, на якому пройшли навчання дитячі гематологи з різних регіонів України (міста Харків, Запоріжжя, Севастополь, Суми, Дніпропетровськ, Полтава, Кіровоград).

З метою впровадження інноваційних методів навчання при викладанні спеціальності були використані такі елементи дистанційного навчання, як симпозиуми з питань дитячої гематології на сторінках спеціалізованих видань. У журналі “Здоров’я ребенка”, який є виданням, рекомендованим ВАК України та включеним до наукометричних баз даних Science Index та Google Scholar, відповідно до графіка, за-

твердженого ректором ДонНМУ імені М. Горького, чл.-кор. НАМН України, ЗДНТ, проф. Ю. В. Думанським опубліковані 7 симпозіумів за такими темами: “Хвороба Ходжкіна (лімфогранулематоз) у дітей”, “Гострий лейкоз у дітей”, “Переливання крові у дітей”, “Дефіцитні анемії у дітей”, “Лімфаденопатії у дітей”, “Апластична анемія у дітей”, “Темолітична анемії у дітей”. Проведення дистанційних симпозіумів призначене сприяти підвищенню рівня знань лікарів, інтернів, клінічних ординаторів, магістрів, аспірантів різних спеціальностей – педіатрів, сімейних лікарів, гематологів та інших за даною проблемою.

Згідно з планом роботи опорної кафедри, затвердженим директором ДУ “ЦМК з вищої медичної освіти МОЗ України” та ректором ДонНМУ імені М. Горького, доцент О. В. Бордюгова прочитала відкриту показову лекцію за темою: “Етіопатогенез, клініка та діагностика апластичних анемії у дітей” для лікарів-курсантів передатестаційного циклу зі спеціальності “Дитяча гематологія”. На лекцію були запрошені співробітники однопрофільних кафедр, співробітники кафедри педіатрії ННПО. Після лекції проведено обговорення її методики та змісту.

Відповідно до Положення про опорну кафедру та плану роботи опорної було проведено навчально-методичну конференцію: “Сучасні аспекти діагностики та лікування ідіопатичної тромбоцитопенічної пурпури”.

Література

1. Абдулкадыров К. М. Гематология: новейший справочник / К. М. Абдулкадыров. – М. : Изд-во Эксмо; СПб. : Изд-во Сова, 2004. – 928 с.
2. Анализ причин поздней диагностики острого лейкоза у детей / Н. В. Нагорная, Е. В. Вильчевская, Е. Н. Марченко [и др.] // Здоровье ребенка. – 2012. – № 1 (36). – С. 84–89.
3. Булатов В. П. Гематология детского возраста : учебное пособие / В. П. Булатов. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 176 с.
4. Гайдукова С. Железодефицитная анемия / С. Гайдукова, С. Выдыборец // Ліки України. – 2004. – № 7-8. – С. 33–36.
5. Мамаев Н. Н. Гематология : руководство для врачей / Н. Н. Мамаев, С. И. Рябов. – СПб. : СпецЛит, 2008. – 543 с.
6. Глузман Д. Ф. Иммуноцитохимическая диагностика опухолей кроветворной и лимфоидной тканей у детей / Д. Ф. Глузман. – К. : ДИА, 2005. – 216 с.
7. Нагорная Н. В. Дисэлементоз у детей с дефицитом железа и пути его коррекции / Н. В. Нагорная, Е. В. Бордюгова, А. В. Дубовая // Современная педиатрия. – 2012. – № 1 (41). – С. 41–47.
8. Меткевич Г. Л. Лейкозы у детей / Г. Л. Меткевич, С. А. Маякова. – М. : Практическая медицина, 2009. – 384 с.

На підставі прав опорної кафедри її викладачі взяли участь у розробці (50 шт.) та експертизі (352 шт.) тестових завдань для проведення ліцензійного інтегрованого іспиту “Крок-3”.

Підвищення кваліфікації лікарів та навчання інтернів здійснюється на базі опорної кафедри у дитячому регіональному онкогематологічному центрі ДУ “ІНВХ ім. В. К. Гусака НАМН України”. Включення до навчального процесу новітніх методів діагностики та лікування пацієнтів із захворюваннями крові сприяє удосконаленню знань та придбанню ними нових практичних навичок.

Висновки. Накопичений досвід роботи свідчить про значення опорної кафедри не тільки як координаційного центру, але й як перспективної форми організації взаємодії співробітників кафедри та установ практичної охорони здоров'я. Діяльність кафедри педіатрії ННПО ДонНМУ ім. М. Горького по використанню дистанційних форм навчання педіатрів та сімейних лікарів за спеціальністю “Дитяча гематологія” у вигляді семінарів, присвячених актуальним питанням діагностики та лікування найбільш розповсюджених гематологічних захворювань, включення в програму навчання освоєння новітніх методів діагностики та лікування пацієнтів із патологією крові сприяє підвищенню рівня теоретичної та практичної підготовки лікарів.

9. Про затвердження Примірною положення про опорну кафедру і переліку опорних кафедр вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів III–IV рівнів акредитації та закладів післядипломної освіти МОЗ України : наказ МОЗ України № 86 від 26.02.2003 р.

10. Опыт работы опорной кафедры по преподаванию гематологии детского возраста в системе последипломного образования / С. С. Острополец, Н. В. Нагорная, А. П. Дудчак [и др.] // Здоровье ребенка. – 2006. – № 3 (3) 2006. – С. 100–102.

11. Бордюгова Е. В. Распространенность и заболеваемость анемиями у детей Донецкой области за период 2000–2007 гг. / Е. В. Бордюгова, А. В. Дубовая, М. Б. Гавриленко // Міжнародний вісник медицини. – 2009. – Т. 2, №1-2. – С. 61–65.

12. Kaushansky K. Williams Hematology 8th ed. – McGraw-Hill Professional, 2010. – 2460 p.

13. Lanzkowsky Philip. Manual of Pediatric Hematology and Oncology. – 3th ed. Copyright, Printed in USA, 2000. – 766 p.

14. Marshall A. Williams Hematology 7th ed. – McGraw-Hill Professional, 2007. – 1856 p.

15. Stobart K. Iron deficiency anemia // Evidence-based pediatrics and child health. – BMG Books, London, 2004. – P. 413–421.

Отримано 04.03.14